

NEKI PSIHOLOŠKI VIDICI UZIMANJA DROGE

Nije lako odgovoriti na pitanje što je stvarni uzrok sve raširenije pojave uzimanja droge u mlade generacije. Vjerojatno se radi o nizu različitih činilaca: socioloških, obiteljskih, psiholoških. Kada psiholog govori o pojavi droge, njega najviše zanimaju osobne crte narkomana, tj. nutarnji činioci. No danas ima posve vanjskih okolnosti koje pogoduju narkomaniji, npr. lakoća kojom se može doći do različitih kemikalija, pa i droga. A mladi čovjek uvijek želi eksperimentirati. Stoga je određeni postotak narkomana zapravo žrtva vlastite znatiželje.

Među psihološkim, dakle, nutarnjim činiocima, na prvome mjestu spomenuo bih obiteljsku konstelaciju potencijalnih narkomana. Ta, naime, konstelacija, naravno, utječe na formiranje adolescentove ličnosti. Podaci govore o tome da narkomani često potječu iz obitelji iz kojih je otac odsutan – fizički ili psihološki, tj. nezainteresiran je za djecu – a majka je prenaglašeno protektivna.¹ Također je česta slika obitelji u kojoj su roditelji previše okrenuti prema sebi i zabrinuti za vlastitu karijeru, uspjeh u životu. Činjenica je da među djecom glasovitih ljudi – glumaca i glumica, pisaca i političara – ima relativno mnogo narkomana. Možda je dobro u ovom kontekstu upozoriti na jednu psihološku potrebu adolescenta: mladi čovjek želi uvijek postići nešto više u životu nego što su postigli njegovi roditelji, želi ih na neki način nadmašiti, barem u nekoj dimenziji njihova života: ekonomskoj, znanstvenoj, političkoj. Ako su roditelji previše uspješni, odnosno ako ih dijete percipira tako, u njemu se lako pojavi ili tjeskoba ili negativistički stav prema svijetu i vrednotama odraslih, što onda logički vodi do izgradnje “dručkijeg svijeta” od svijeta odraslih. To je zapravo korijen i tzv. supkulture mladih. Posezanje za drogom u ovoj je situaciji izraz protesta i revolta.

No, promotrimo s više pažnje ličnost tih mladih narkomana. Studij tih adolescenta pokazuje da se uglavnom radi o potajno depresivnim osobama s mnogo tjeskobe. Zapravo su to pasivne osobe, ovisne, neodgovorne, bez ustrajnosti i s izrazitom težnjom za neposrednim zadovoljavanjem. Ukratko, nemaju perspektivu budućnosti.² Neki psiholozi taj zastoj u normalnom adolescentovu razvoju nazivaju motivacijskom nezrelošću³, a možda se najjasnije pokazuje u strahu od neuspjeha.

¹ N. CAMERON, *Personality Development and Psychopathology*, Houghton Mifflin Co., Boston 1963., str. 677.

² L. C. KOLB, *Modern Clinical Psychiatry*, W. B. Saunders Co., Philadelphia 1973., str. 512 i dalje.

³ D. P. AUSUBEL, »A Psychosocial Theory of Narcotic Addiction«, u: W. S. SAHAKIAN, *Psychopathology Today: Experimentation, Theory and Research*, F. E. Peacock Publ., Itasca, Illinois 1970., str. 493. i dalje.

Ako rekonstruiramo psihodinamizam mladog narkomana, slika je ovakva: odbacio je prošlost kao neugodno iskustvo zbog obiteljske situacije. Budućnosti nema, odnosno boji se nesigurne budućnosti. Ostaje, dakle, jedina čvrsta točka: sadašnjost, sadašnji trenutak. Svaka akcija, svako iskustvo koje može pojačati doživljaj sadašnjega i osmisliti momentanu egzistenciju prihvaća se kao dobrodošla pomoć. Uzimanje droge u ovoj situaciji izraz je traganja za identitetom i smislom.⁴

Zanimljivo je i poučno zamisliti se nad još jednom psihološkom značajkom adolescenta. To je doba orijentirano na akciju pa se i sve značajne komunikacije sa svijetom odraslih odvijaju ne riječima, nego neverbalno, preko akcija. Mnoga devijantna ponašanja mladih zapravo su *poruka* upućena odraslima, obično traženje pomoći i brige. Jer, kako god to zvučalo paradoksalno i suprotno manifestnom ponašanju mladih, oni trebaju brigu, vodstvo i kontrolu odraslih. Ta im je kontrola zapravo sredstvo da razvijaju i usavrše svoju samostalnost, služi im kao orijentacijska točka. Tu pomoć i pažnju rijetko će tražiti riječima – to bi im se činilo kao prijetnja njihovoj autonomiji i samostalnosti.⁵ Posezanje za drogom ovdje bi značilo poruku upućenu roditeljima, molbu za pažnju i vodstvo.

Ovo nas razmišljanje vodi do pitanja prevencije. Nabrojili smo samo neke od mogućih razloga posezanju za drogom. No u svim tim slučajevima u osnovi je zapravo određeni sukob i nesporazum između mladih i svijeta odraslih. Prevencija se u ovom kontekstu svodi na problem odgoja. Pritom ne mislimo samo na odgojnu funkciju obitelji, nego i škole i šire društvene zajednice. Svi bi ti odgojni činioci morali više *osobne* pažnje posvetiti adolescentima i njihovim potrebama. Uzmimo to kao okvir. Što se sadržaja tiče, rekao bih ovo. U psihologiji poznajemo dvije orijentacije s obzirom na razvoj ličnosti: orijentaciju na zadatke i ego-orijentaciju. Danas postoji cijeli niz psiholoških i odgojnih teorija koje kao glavni cilj odgoja postavljaju "autorealizaciju", dakle, stoje na poziciji ego-orijentacije. Osnovni previd ovih teorija jest u uvjerenju da čovjek može ostvariti sebe iz sebe, tj. pronaći svrhu i smisao svojeg čovječstva i opstojanja u samome sebi. No, život nas stalno upozorava na to da smo nedostatni sebi. Stoga bi jači naglasak trebalo stavljati na drugu orijentaciju, na orijentaciju na zadatke: živjeti za ciljeve i ideale izvan i na neki način iznad sebe. Dobro je ovu misao razradio utemeljitelj logoterapije Viktor Frankl tvrdeći da čovjekov prvotni cilj nije samoostvarenje nego samonadilaženje. Čovjek mora živjeti za smisao koji je izvan i iznad njega. Samoostvarenje i osjećaj ispunjenosti zakonita je posljedica života za ideale.⁶

Pitanje je to i izazov odraslima: kakve ideale nuđamo mladima?

---

⁴ A. M. FREEDMAN, H. I. KAPLAN and B. J. SADOCK, *Modern Synopsis of Comprehensive Textbook of Psychiatry/II*, The Williams and Wilkins Co., Baltimore 1976., str. 655. i dalje.

⁵ Na istome mj.

⁶ V. E. FRANKL, *The Will to Meaning*, The World Publ. Co., New York 1969., str. 38.